

SIYASAL İLETİŞİMDE SOSYAL MEDYA KULLANIMI: SINIR ÖTESİ OPERASYONLARA DAİR BİR İNCELEME

THE USE OF SOCIAL MEDIA IN POLITICAL COMMUNICATION: A STUDY ON CROSS-BORDER OPERATIONS

Dr. Gamze GEZGİNCİ

ORCID: 0009-0001-1303-1629, gamzegezginci90@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Taylan MARAL

*İstanbul Gelişim Üniversitesi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Yeni Medya ve İletişim Bölümü*

ORCID: 0000-0003-4508-4001, taylanmaral@gmail.com

ÖZ

Bilgi tüketiminin hızla gerçekleşmesi ve yeni teknoloji sistemlerinin toplumsal çevrelerce kabul görmesi, kitleleri içerik ve bilgi paylaşımı noktasında özgür kılmış ve insan hayatında birçok yeniliği de beraberinde getirmiştir. Bireyler, haklarını özgür kamusal alanda arayarak dijital sahada örgütlü eylemlerde bulunmaya başlamıştır. Bu eylemler toplumsal dinamikleri ve değerleri tabandan etkileyerek sosyal medya ağlarının gücünü ortaya koymuştur. Geniş kitleler, hızlı erişim ve iletişim birleşerek siyasal iletişim alanını da dijitale taşımıştır. Siyasal iletişimin yeni ifade alanı olan bu yeni dünyada siyasi partiler de gerçekliğin izdüşümünü sağlayanlar arasında yerini almaktadır. Bu çalışmada Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yer alan partilerin resmi X hesapları ile aynı partilerin genel başkanlarının ve parti sözcülerinin kişisel hesaplarından sınır ötesi operasyonlara ilişkin yaptıkları paylaşımlar incelenmiştir. Çalışmada içerik analizi yapılarak partilerin başta kendi kitleleri üzerinde ve ardından toplumun geri kalanı üzerinde oluşturmak istedikleri algı ve etkileşimler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital iletişim, Siyasal iletişim, Sınır ötesi operasyonlar, Sosyal medya

ABSTRACT

The rapid realisation of information consumption and the acceptance of new technology systems by social circles have made the masses free in terms of content and information sharing and brought many innovations in human life. Individuals have started to take organisational actions in the digital field by seeking their rights in the free public sphere. These actions have revealed the power of social media networks by influencing social dynamics and values from the grassroots. The concepts of large masses, fast access and communication have combined and moved the field of political communication to digital. In this new world, which is the new expression area of political communication, political parties are among those who provide the projection of reality. In this study, the official X accounts of the parties represented in the Grand National Assembly of Türkiye, along with the personal accounts of the party leaders and spokespersons, were examined for their posts related to cross-border operations. Content analysis was conducted to evaluate the perceptions and interactions that the parties aimed to create, primarily within their own constituencies and subsequently within the broader society.

Keywords: Digital communication, Political communication, Cross border operations, Social media

GİRİŞ

İletişim teknolojilerinin olanakları bilgi ve belgeye ulaşımın ötesine geçerek siyasal iletişim alanının güç aldığı merkezi bir sistem haline bürünmüştür. Bu olanaklar kısa zamanda büyük kitlelere erişim sağlaması sayesinde “örgütlü” ve “tepkisel” bir kitle oluşturma noktasında önemli dinamikler haline gelmiştir. Paylaşılan içeriklerin hızlı ve kolay bir biçimde tartışma ortamı oluşturması sosyal medya platformlarının siyasal ve toplumsal yönden hem düzenleyici hem de örgütleyici açıdan iki farklı çizgide seyredebilme özelliğini göstermektedir.

Yeni iletişim teknolojilerinin düşünceyi oluşturma, yayma ve örgütlenme özelliği bakımından ne denli güçlü olduğu 2010 yılında başlayan ve Arap dünyasında yaşanan bir dizi hükümet karşıtı protesto, ayaklanma ve sonrasında silahlı isyanlara kadar ulaşan Arap Baharı olarak adlandırılan hareketlerle ortaya konulmuştur. Ülkemizde ise 2013 yılında yaşanan “Gezi Parkı” olayları sürecinde başta X olmak üzere sosyal medya platformları ve uygulamalarının, özellikle kamuoyu oluşturma, örgütlenme ve haber verme bağlamında etkisi ve önemi net bir biçimde gözlemlenmiştir. Bu olay, toplumsal pratiklerin online zemine tezahür ettiğini, etkisini arttırdığını ve önemini açık bir şekilde ortaya koymuştur. Castells’in “ağ toplumu” olarak adlandırdığı toplumsal yapı içindeki kitleler, slaktivistler ve klickivistler (Castells, 2013), Gezi Parkı olayları süresince sosyal medya platformlarından biri olan X üzerinden haberleşme sağlayarak örgütlenmişlerdir. Sosyal medyadan alınan güç ile ortaya çıkan bu olay, toplumsal bir patlama olarak toplumsal bilincin kırılma anıdır. Sosyal medya iletişimsel eylemlilik doğrultusunda etkileşimlilikten öte siyasal ve toplumsal birçok pratiğin düzenleyicisidir. İletişimin siyasallaşmasının ardından iletişim teknolojilerinin de siyasal iletişimin zemini haline gelmesi, algı oluşturmak için siyasetçilerin bu platformları aktif olarak kullanmasını sağlamıştır.

Son dönemlerde politikacıların uygulamaları bildirmek, alınan kararları ilan etmek gibi toplumu ilgilendiren olayları duyurmak için basın toplantıları veya haber bültenleri yerine sosyal medya platformlarını tercih ettikleri görülmektedir. Dönemin İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, 12 Nisan 2020 tarihindeki X paylaşımı ile görevinden istifa ettiğini duyurmuştur. Yine Hazine

ve Maliye Bakanı olan Berat Albayrak da görevinden istifa ettiğini 8 Kasım 2020 tarihinde bir başka sosyal medya uygulaması olan Instagram üzerinden yapmış olduğu bir paylaşım ile duyurmayı tercih etmiştir. Bu örnekler doğrultusunda siyasilerin halka ulaşmak için klasik kitle iletişim araçlarının yerine yeni iletişim ortamlarını kullandıkları görülmektedir. Ülkeyi ilgilendiren iç ve dış politikaların halka bildirilmesi, düşünce ve tutum oluşturularak kitlesel destek inşa edilmesi için de yine sosyal medya platformlarının tercih edildiği görülmektedir.

İç politika dışında da sıkça kullanılan X, siyasiler için kimi zaman bir devlet uygulamasının duyurulması, kimi zaman da bir uygulamadan önce zemin hazırlanması amacıyla tercih edilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, hükümet yetkililerinin paylaşımları muhalif siyasetçiler açısından da tepkiyle karşılanmakta, ortaya iki kutuplu siyasal ayrışma çıkabilmektedir. Söz konusu operasyonlara karşı çıkmanın “vatan hainliği”, desteklemenin ise “vatanseverlik” olarak nitelendiği ya da diğer bakış açısıyla karşı çıkmanın “insani”, destek vermenin ise “savaşçılık” olarak değerlendirilebileceği durumlar meydana gelebilmektedir. Nitekim mevcut Meclis yapısının ortaya çıktığı 2018 Genel Seçimleri sonrası yapılan sınır ötesi askeri harekâtlara ilişkin de gerek Mecliste gerekse Meclis partilerine mensup Milletvekilleri ve Grup Başkan Vekillerinin X paylaşımlarında benzer tartışmalar yaşanmıştır.

1. SİYASAL İLETİŞİMİN ARACI OLARAK SOSYAL MEDYA

Kitle iletişim araçları var olduğu günden itibaren yönetici sınıfın halk üzerindeki varlığını devam ettirebilmek, kontrol sağlamak ve hegemonya oluşturabilmek amacıyla kullandığı bir güç olmuştur. İlerleyen zamanlarda bu araçlar giderek siyasallaşmış ve tekelleşme olgusunun da düşünce araçlarının üzerini gölgelemesi ile birlikte medyanın propaganda aracı olarak kullanılması serüveni başlamıştır. İletişim araçlarının dijitalleşmesi ve dijital platformların insan hayatına dâhil olmasıyla beraber her sektör dijitalleşmeye büründüğü gibi siyasi pratikler de bu dönüşüm sürecinden etkilenmiştir.

Propaganda; siyasal sistemi elde etmek isteyenlerin seçmen desteğini elde etmek amacıyla ortaya

koydukları, genellikle seçmen beklentilerine göre oluşturdukları programlarını ifade etmektedir. Bir propaganda seçmenlerin taleplerine uygunluğu veya onların taleplerini değiştirebildiği, onları ikna edebildiği, propaganda yapıcının amacına matuf olarak harekete geçirebildiği ölçüde, bir diğer ifadeyle başarılı bir propaganda, sahibinin amacına hizmet edebildiği ve onun isteklerine ulaşmasını sağlayabildiği oranda başarılı kabul edilmektedir (Köseoğlu ve Al, 2013). Propagandaya ilişkin yapılan tanımlardan hareketle propagandanın amacı genel olarak üç maddeyle özetlenebilir. Bu amaçlar sırasıyla; hedef kitlede yeni bir düşünce ya da eylem geliştirmek, hedef kitlede var olan bir düşüncenin ya da eylemin şiddetini arttırmak ve son olarak da hedef kitlede var olan düşünceleri ya da eylemleri değiştirmek şeklinde sıralanabilir. Bu çerçevede söz konusu amaçlar propaganda sahibinin hedefe ulaşmasında önemli oranda destek elde etmesini de sağlamış olur (Onaran, 1984).

Teknolojiler, tıpkı sözcükler gibi metafordurlar. Onlar da benzer biçimde kullanıcıyla çevresi arasında yeni ilişkiler kurulana kadar kullanıcıyı dönüştürürler. “Doğal çevrenin insan eliyle oluşturulan çevreyle ilişkisi neyse, doğal insanın, insan eliyle oluşturulmuş yapıların insanıyla ilişkisi de odur” yaklaşımıyla çifte figürlü bir zemin ilişkisi sahneye konmaktadır. Bu durumun tamamlayıcısı da şudur: “İnsan eliyle üretilen teknolojinin insan eliyle yaratılan çevreyle ilişkisi neyse, doğal insanın doğal çevreyle ilişkisi de odur” (McLuhan, 2001, s.33). Ayrıca McLuhan yine teknolojinin, insan duyularından herhangi bir tanesini öne çıkmaya zorladığını belirterek, “aynı anda öteki duyuları ise zayıflatılır ya da geçici olarak tümüyle ortadan kaldırır. Yeterince ileri gidildiğinde de böylelikle insanoğlu ‘kendi makinasının bir yaratığı’ haline gelir” (McLuhan, 2001, s.25) diyerek teknolojik gelişmelerin ve yeniliklerin insan hayatını kolaylaştırmanın ötesinde insani ve toplumsal pratikleri de değiştirdiğinin altını çizmektedir.

Gelinen noktada bireyler haklarını özgür kamusal alanda arayarak dijital sahada örgütsel eylemlerde bulunmaya başlamıştır. Bu eylemler toplumsal dinamikleri ve değerleri, tabandan etkileyerek sosyal medya ağlarının gücünü ortaya koymuştur. Bilgi tüketiminin hızla gerçekleşmesi ve yeni teknoloji sistemlerinin toplumsal çevrelerce kabul görmesi, kitleleri içerik ve bilgi paylaşımı noktasında özgür

kılmış ve insan hayatında birçok yeniliği de beraberinde getirmiştir.

Yeni iletişim teknolojileri ile birlikte pek çok toplumsal mücadeleyi bünyelerinde birleştiren yapılar, ortak eylem vurgularıyla yerelden küresele uzanan ulus aşırı bir nitelik kazanmaktadır. Yeni sosyal hareketler, materyalist değerlere karşı post-materyalist değerlere yaptıkları vurgu; yapısal çıkarlara (örn. milliyet, ekonomik sınıf, etnik veya dini köken) karşı ortak çıkarlara (örn. hava, su, ekosistem, sanat, bilgi, hukuk gibi müşterekler) odaklanmaları ve bu kapsamda oluşturdukları yeni ve kapsayıcı kolektif kimlikler ile hiyerarşik, merkezi örgütlenme biçimlerine karşı tabandan tepeye, çok merkezli, katılımcı ağ örgütlenmeleriyle dikkat çekmektedir (Yüksek, 2015).

We Are Social medya ajansının yayınladığı 2020 yılı Nisan ayı verilerine göre X kullanımında Türkiye, dünya genelinde 6, Avrupa ülkeleri arasında ise 2. sırada yer almaktadır. Türkiye’de 11,8 milyon aktif kullanıcısı bulunan X, Türkiye’de en çok tercih edilen sosyal medya platformları arasında yer almaktadır. Günümüzün popüler kültür kitle iletişim araçlarından olan sosyal medya platformları, siyasetin de yeni mecrası olarak karşımıza çıkmaktadır. Her parti ve parti lideri resmi olarak sosyal medya hesabı açarak paylaşımlarda bulunmaktadır. Kitlelerine erişim imkânı sağladığı bu yeni alan aracılığıyla siyasi görüşlerini, uygulamalarını, olaylar ve durumlar karşısındaki tutumlarını bu mecralar üzerinden gerçekleştirdikleri paylaşımlar aracılığıyla duyurmaktadır.

2. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNİN SINIR ÖTESİ OPERASYONLARI

Türk Silahlı Kuvvetleri, 1984 yılında PKK terör örgütünün Siirt’te gerçekleştirdiği ilk terör eylemiyle birlikte tanıştığı terörist faaliyetlere karşı yurtiçi ve yurtdışında çeşitli operasyonlar ve tedbirler almaya başlamıştır. Türkiye’nin özellikle Güneydoğu bölgesinde kendisini gösteren olaylar ve bölücü hareketlenmelere karşı, yurtiçerisinde gösterdiği önlem ve harekâtlara ek olarak örgütün yurtdışı desteğini de göz önünde bulundurarak sınır hattımızı korumak ve geçişleri engellemek amacıyla çeşitli zamanlarda büyük ve orta ölçekli harekâtlar düzenlenmiştir.

Özellikle 90’lı yıllarda Irak’ın kuzeyine yönelik düzenlenen askeri operasyonlar doğrudan terör

örgütüne büyük kayıplar verdimiş, örgütün ülkemizdeki yapılanmalarına ve personel desteğinin kesilmesine, dolayısıyla büyük oranda güç kaybına neden olmuştur. Bu tarihten sonra çeşitli aralıklarla devam eden operasyonlar, Türkiye'deki siyasal yapının değişmesine, farklı siyasal görüşte partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bir araya gelmesine rağmen değişmemiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) çatısı altında bulunan siyasi partiler ve bağımsız milletvekillerinin oy çokluğu ile operasyon kararları alınmaya devam edilmiştir. Burada aksi yönde oy kullanan veya çekimser kalan parti günümüzdeki Halkların Demokratik Partisi'nin (HDP) öncülü olan diğer partiler veya aynı görüşteki bağımsız milletvekilleridir.

Terörle mücadelede başarı, verilen şehit sayısı ve terörist kayıplarıyla değerlendirilirken, bu sayılar 2000 yılında 29'a, 2001 yılında 20'ye düşmüş ve 2002 yılında 7 şehit sayısına kadar inmiştir (Öztürk, 2016). 2002 yılında yapılan Türkiye Genel Seçimleri ile büyük bir değişim yaşanmış ve siyasal konjonktür önemli ölçüde değişmiştir. Seçimi Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) birinci parti olarak tamamlamış ve tek başına iktidar süreci de bu tarihten itibaren başlamıştır. Günümüzdeki operasyonların kararları, zamanları ve dolayısıyla verilen kayıplar da bu nedenle önemlidir.

Çalışma konusunun sınırlılığı bağlamında mevcut siyasi partilerin sınır ötesi operasyonlar hakkındaki X paylaşımları değerlendirilecek olduğundan, son yapılan Türkiye Genel Seçimleriyle meclise girmeye hak kazanan Milletvekilleri ve bağlı oldukları siyasi partiler değerlendirilmeye alınacaktır. Bu amaçla Haziran 2018'de gerçekleştirilen Genel Seçimler tarih olarak taban alınmışsa da, seçim ortamı düşünülerek 2018 yılından günümüze TBMM kararlarıyla gerçekleştirilen sınır ötesi operasyonlar çalışma evrenine dâhil edilmiştir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde ise Irak ve Suriye'ye yönelik operasyonlar gerçekleştirildiği ve halen devam etmekte olan operasyonların olduğu görülecektir.

2.1. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Irak'ın Kuzeyine Düzenlediği Operasyonlar

Türkiye, Irak'ın kuzeyine yönelik özellikle 90'lı yıllarda büyük çaplı birçok operasyon gerçekleştirmişti. Bu operasyonlar doğrudan PKK terör örgütü kamplarına

ve sığınaklarına yönelik gerçekleştirilen operasyonlar olup son dönemde Suriye'ye yapılan operasyonlar IŞİD terör örgütüne yönelik olarak yürütülmüştür.

2014 yılında başlatılan "Çözüm Süreci" kapsamında ülkemize de gelen Kuzey Irak Bölgesel Kürdistan Yönetimi lideri Mesud Barzani'nin ardı ardına "Bağımsız Kürdistan" açıklamaları ve 22 Temmuz 2015'teki Ceylanpınar saldırısıyla birlikte yürütülen "Çözüm Süreci" de sona ermiştir. 2017 yılına kadar çeşitli hava operasyonlarıyla belirlenen hedefler vurulurken, 23 Eylül 2017'de TBMM tezkeresi ile sınır ötesi operasyon izni TSK'ya verilmiştir (Resmi Gazete, 30190). Çalışmanın sınırlılığının başladığı 2018 yılındaki harekâtların temelini oluşturan bu gelişmeler olmuştur.

2018 yılından günümüze Irak'ın kuzeyine yönelik olarak gerçekleştirilen iki harekât bulunmaktadır. Bunlardan birincisi 11 Mart 2018'de başlayan Dicle Kalkanı Harekâtı olarak da bilinen Kararlılık Harekâtıdır. Kararlılık Harekâtını önceki harekâtlardan ayıran temel özellik ise yapılan operasyonlarla terörden temizlenen noktalara komandoların askeri üs kurmasına dayanmaktadır. 28 Mayıs 2019'a kadar süren Kararlılık Harekâtı neticesinde Türk Silahlı Kuvvetleri Irak sınırınının 30 km içerisine kadar ilerlemiş, özellikle Sidekan ve Hakurk bölgesinin tamamı kontrol altına almıştır (Habertürk, 2018).

Bu operasyonun tamamlanmasının ardından, bölgedeki askeri birliklerin sürekliliği adına yeni bir harekât başlatılmış, buna da Pençe Harekâtı adı verilmiştir. 2018'den bugüne Irak'ın kuzeyine yapılan iki harekâttan ikinci olan Pençe Harekâtı, Pençe-2, Pençe-3, Pençe-Kartal, Pençe-Kaplan ve Pençe-Kartal-2 olmak üzere 6 aşamada planlanmıştır. İlk Pençe Operasyonu 12 Temmuz 2019'da sona ermiştir. 13 Temmuz 2019'da başlayan Pençe-2 Operasyonu 23 Ağustos 2019'da sona ererken yerini Pençe-3 Operasyonuna bırakmıştır. 14 Haziran 2020'ye kadar süren Pençe-3 Operasyonundan sonra kısa süreli ancak aralıksız hava baskınlarını içeren Pençe-Kartal operasyonu gerçekleştirilmiştir (Ensonhaber, 2018). Operasyonla ilgili olarak Irak Dışişleri Bakanlığınca Türkiye'nin Irak Büyükelçisi bakanlığa çağrılarak Türkiye'ye nota verilmiştir. 15 Haziran'da sona eren Pençe-Kartal Operasyonundan iki gün sonra başlatılan Pençe-Kaplan Operasyonu aralarında Irak Ordusundan ve PKK terör örgütünden

olmak üzere çok sayıda önemli kademedeki personel etkisiz hale getirilmiştir.

18 Ocak 2021 tarihinde Savunma Bakanı Hulusi Akar ve Genelkurmay Başkanı Yaşar Güler Bağdat'a giderek, Irak İçişleri Bakanı Osman Ali Ferhud El Ganimi, Irak Savunma Bakanı Cuma Anad Sadun El Cuburi, Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih ve Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi ile bir dizi görüşmeler gerçekleştirmiştir. Ertesi gün Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin başkenti Erbil'e geçen heyet burada Mesud Barzani ve Neçirvan Barzani ile görüşmüştür. Pençe-Kaplan Operasyonu sürerken gerçekleşen bu görüşmelerin Irak'taki operasyon alanını genişletme ve Sincar'a yönelik bir askeri harekâta hazırlık amacıyla yapıldığı iddia edilmiştir (TheArabWeekly, 2021). Bu ziyaretten kısa bir süre sonra 12 Şubat 2021'de sınırın 40 km ilerisindeki Gara bölgesine bağlı Siyana'ya hava indirme operasyonlarıyla Pençe-Kartal-2 harekâtı başlamıştır. Günümüzde TSK bölgedeki varlığını sürdürmekte ve operasyonlar bu ad altında devam etmektedir.

2.2. Türk Silahlı Kuvvetlerinin Suriye'nin Kuzeyine Düzenlediği Operasyonlar

Suriye'de çıkan iç karışıklıklar ve iç savaş nedeniyle, Türkiye'nin güney sınırını korumak ve sızmaları engellemek amacıyla gerçekleştirdiği operasyonlar ilk olarak Şah-Fırat Operasyonu olarak bilinen ve 22 Şubat 2015'te başlamıştır (NTV, 2015). Çalışma kapsamında belirlenen 2018 yılına kadar Fırat Kalkanı ve İdlib Operasyonu harekâtları da gerçekleştirilmiştir. Bu tarihten sonra 2018 yılının başında Zeytin Dalı Harekâtı, Ekim 2019'da Barış Pınarı Harekâtı ve 27 Şubat 2020'de Bahar Kalkanı Harekâtı başlatılmıştır.

Suriye'de yaşanan iç savaş ve Suriye hükümetinin kuzeyde kontrolü kaybetmesiyle birlikte PKK terör örgütünün Suriye uzantısı PYD ve YPG ile IŞİD terör örgütünün bu bölgedeki faaliyetlerine Türkiye izin vermemek, ülkeye sızmaları ve tehditleri engellemek amacıyla öncelikli hedef Afrin olmak üzere 20 Ocak 2018'de Zeytin Dalı Harekâtını başlatmıştır. Milli Savunma Bakanlığı yaptığı açıklamada "PKK/YPG terör örgütünün Afrin Bölgesinden hudut karakollarımıza yönelik saldırı ve tacizlerini engellemek, bölge halkını örgütün zulmünden kurtararak istikrarı sağlamak amacıyla 20 Ocak 2018 tarihinde 'Zeytin Dalı Harekâtı' başlatılmıştır" denilmiştir (Msb.gov.tr, 2018). Harekât sonucunda Türk Ordusu ile Suriyeli Arap ve Türkmenlerden oluşan Suriye Milli Ordusu

güçleri, 24 Mart 2018'de bölgedeki kontrolü tamamen ele almışlardır. Yine Milli Savunma Bakanlığının 26 Mart'ta yaptığı açıklama şu şekildedir:

282 meskûn mahal ve 2.000 km²'lik alan kontrol altına alınmıştır. Diğer bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordineli olarak icra edilen hayatın normalleştirilmesine yönelik faaliyetler kapsamında, 1 hastane hizmete girmiş, 287 okulda 53.000 öğrenciye eğitim vermeye başlanmıştır. Bölgede su ve elektrik problemi bulunmamaktadır (Msb.gov.tr, 2018).

Bu harekât, ulusal ve uluslararası alanda en çok tepki alan ve gösterilere neden olan operasyonlardan olmuştur. Harekât 18 Mart'ta Afrin kent merkezinin 24 Mart'ta ise Afrin ilçesinin tamamının TSK ve Suriye Milli Ordusu tarafından ele geçirilmesiyle sona ermiştir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan ile ABD Başkanı Trump arasında 6 Ekim 2019'da gerçekleşen telefon görüşmesinin ardından, ABD askeri güçleri Türkiye ile Suriye arasındaki Fırat nehrinin doğusunda yer alan bölgeden çekilmeye başlamıştır (Crowley ve Gall, 2019). ABD hükümeti, Türkiye'nin olası operasyonlarına karışmayacağını da ilan etmiştir. Ancak bu tarihe kadar istihbarat paylaşımında bulunan ABD yetkilileri, 7 Ekim itibarıyla elde edilen video ve görüntüleri olarak sağladıkları istihbarat paylaşımını durdurmuştur (Hubbard ve Gall, 2019). 9 Ekim'de ise TSK tarafından Tel Abyad, Resulayn, Ain İssa ve Kamışlı'ya top saldırısı düzenlenerek Barış Pınarı Harekât resmen başlamış oldu. Aynı gün Suriye tarafından Şanlıurfa'nın Akçakale, Birecik ve Ceylanpınar ilçeleri ile Mardin'in Nusaybin ilçesine havan saldırısı düzenlenmiş 3 kişi hayatını kaybetmiştir. 9 Ekim tarihi, operasyonların başladığı gün olmakla birlikte aynı zamanda diplomatik bir skandala da dönüşecek olan ABD Başkanı Trump'ın Cumhurbaşkanı Erdoğan'a gönderdiği mektubun da tarihidir. Mektubunda ağır ifadeler kullanan Trump, Türkiye'yi ekonomik olarak mahvetmekle tehdit etmiş, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hakaret içeren ifadeler kullanmıştır (Gazeteduvar, 2019). 17 Ekim'e kadar süren çatışmalar neticesinde Suriye devlet başkanı Esad da bildiri yayımlayarak Türkiye'yi işgalci olmakla suçlamıştır (Sputnik, 2019). Aynı gün ABD başkan yardımcısı ile Cumhurbaşkanı Erdoğan görüşerek geçici ateşkes ilan edildiğini duyurdu. Anlaşmaya

göre sınırın 32 km'lik kısmı Türkiye ve Suriye Milli Ordusunun kontrolünde kalacaktı.

Milli Savunma Bakanlığında yapılan 23 Ekim tarihli açıklamada ise şu ifadelere yer verilmiştir:

Harekâta, 605 meskûn mahal, 4.219 km2 alan kontrol altına alınmıştır. Diğer bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordineli olarak bölgede hayatın normalleşmesine yönelik faaliyetlerimiz başarı ile sürdürülmektedir. Bu kapsamda, bugüne kadar Barış Pınarı Harekât Alanında, 400 okul, 86 cami ve 7 kilise hizmete açılmış, hizmete giren devlet hastaneleri ve mobil sağlık birimleri vasıtası ile 130.000'den fazla Suriyeli muayene edilmiş, yaklaşık 4.000.000 ekmek ile 200.000 yardım kolisi dağıtımı sağlanmıştır (Msb.gov.tr, 2019).

Çalışma kapsamında değerlendirilen ve Suriye'ye karşı gerçekleştirilen son harekât ise Bahar Kalkanı Harekâtı'dır. Suriye'nin İdlib kentine yönelik yürütülen operasyon, TSK ve Suriye Milli Ordusu güçlerince 27 Şubat 2020'de gerçekleştirilmiştir. Operasyon süresi boyunca Suriye Silahlı Kuvvetleri'ne Rus askeri birlikleri destek vermiş, bazı kasaba üsleri geri almışlardır. Çatışmaların ardından 5 Mart'ta Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Rusya Devlet Başkanı Putin Moskova'da bir araya geldiler. Yaklaşık 6 saat süren görüşmenin ardından 4 maddelik Moskova Mutabakatını açıkladılar. Mutabakata göre (TCCB, 2020);

1. İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi'ndeki temas hattı boyunca tüm askeri faaliyetler 6 Mart 2020 tarihinde saat 00.01'den itibaren durdurulacaktır.
2. M4 Karayolunun kuzeyinde 6 km ve güneyinde 6 km derinliğinde bir güvenli koridor tesis edilecektir. Güvenli koridorun işleyişine dair ayrıntılı esas ve usuller Türkiye Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu Savunma Bakanlıkları arasında yedi gün içinde kararlaştırılacaktır.
3. Türk-Rus ortak devriyeleri 15 Mart 2020 tarihinde M4 karayolunun Turumba'dan ve Ayn El-Havr'a kadar olan kesimi boyunca başlatılacaktır.
4. İş bu protokol imzalandığı anda yürürlüğe girer. Türkçe, Rusça ve İngilizce üç örnek olarak ve eşit yasal geçerliliği olacak şekilde 5 Mart 2020 tarihinde Moskova'da imzalanmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırma dört büyük meclis partisinin ülke genelini ilgilendiren operasyonlarda örgütlenme biçimi olarak X'i nasıl kullandıklarını ölçümlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla tarihsel süreç kısaca kronolojik olarak belirtilerek, partilerin X paylaşımları değerlendirilmiştir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada Türkiye tarafından gerçekleştirilen sınır ötesi askeri harekâtlara yönelik siyasi partilerin sosyal medya üzerinden gerçekleştirdiği paylaşımlar değerlendirilmiş olup, X'in "örgütlenme" ve "kitle oluşturma" gücünden hareketle Meclis partilerinin sınır ötesi operasyonlar hakkındaki görüşleri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

3.3. Evren ve Örneklem

Araştırma AK Parti, Milliyetçi Hareket Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi ve İyi Parti'ye ait resmi X hesabı, parti genel başkanları ile parti sözcülerinin şahsi hesapları üzerinden Türkiye'nin sınır ötesi operasyonlarına ilişkin X paylaşımları ile sınırlandırılmıştır. 28 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleştirilen Türkiye genel seçimlerinde meclise yeni giren Yeniden Refah Partisi ve Türkiye İşçi Partisi, operasyonların başladığı tarihlerde mecliste yer almamalarından dolayı araştırmanın evrenine dâhil edilmemiştir. Bu amaçla meclis partileri olarak Haziran 2018'de gerçekleştirilen genel seçimlerde mecliste yer alan partiler ve aynı dönemde başlayan sınır ötesi operasyonlara ait paylaşımlar ele alınmıştır.

3.4. 2018 Türkiye Genel Seçimleri

Çalışma kapsamında X paylaşımları incelenmiş olan siyasi parti ve temsilcilerinin mevcut TBMM çatısı altındaki varlıklarını ve sandalye paylaşımlarını belirleyen seçim 24 Haziran 2018'de gerçekleşen genel seçimler olmuştur. Normal şartlar altında 3 Kasım 2019'da yapılması planlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi de MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin önerisiyle erkene çekilerek 24 Haziran genel seçimleriyle eş zamanlı gerçekleştirilmiştir.

Belirtilen tarihteki genel seçimlere katılan siyasi partiler şu şekildedir: Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Halkların Demokratik

Partisi (HDP), Hür Dava Partisi (HÜDAPAR), İyi Parti (İYİP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), Saadet Partisi (SP) ve Vatan Partisi (VP). Büyük Birlik Partisi (BBP), Adalet ve Kalkınma Partisi listelerinden seçime girerken, Demokrat Parti (DP) de İyi Parti listelerinden seçime katılmıştır. 2002 öncesi Türkiye’de seçim sonrasında çoğunluğu elde edemeyen partiler bir araya gelerek ‘koalisyon’ hükümetleri kurarlarlarken, bu seçimde benzer bir durum farklı şekilde değerlendirilmiştir. Bu seçim öncesinde bazı partiler bir araya gelerek ‘ittifak’ açıklaması yapmıştır. AK Parti ve MHP birlikte Cumhuriyet İttifakı’nı oluştururken, CHP, İYİP ve SP de Millet İttifakı adı altında seçime girmişlerdir.

Gerçekleştirilen Genel Seçimlere toplam katılım oranı %86,22 olurken, geçerli oy 50.137.175 olmuştur. AK Parti %42,56, CHP %22,65, HDP %11,70, MHP %11,10, İYİP %9,96, SP %1,34 oranında oy almışlardır (YSK, 2018). Meclis sandalye dağılımı ise şu şekildedir: AK Parti 295, CHP 146, HDP 67, MHP 49, İYİP 43. Çalışma ekseninde Meclis partileri değerlendirilirken, seçim sonrası oluşan dağılım değerlendirilmiştir.

3.5. Zeytin Dalı Harekâtı’na Ait Paylaşımlar

Zeytin Dalı harekâtı 20 Ocak 2018 tarihinde başlayıp 2 ay 4 gün sürmüş olan sınır ötesi bir operasyondur. Bu operasyona ilişkin olarak X üzerinden meclis partileri, yöneticileri ve sözcüleri tarafından toplamda 73 paylaşım gerçekleştirilmiştir. Son genel seçimden sonraki süreçte gerçekleştirilen operasyonlar arasında HDP’nin en çok Zeytin Dalı operasyonu ile ilgili tweet attığı görülmektedir. HDP, bu operasyon ile ilgili olarak başladığı günden itibaren bu askeri girişimi desteklemediklerini belirten paylaşımlar yapmıştır. Zeytin Dalı ile ilişkili olarak toplamda 9 adet tweet atan HDP’nin bu operasyona yönelik ilk paylaşımı “Afrin Savaşına Hayır” etiketi olmuştur (YeniAkit, 2018). Bu paylaşımların iki tanesi video içerikli olup, bu videolarda HDP vekillerinin “savaşa hayır” temalı konuşmaları mevcuttur. Ayrıca HDP bu operasyonu işgal girişimi olarak tanımlarken, Kürt halkına yapılan bir zulüm olduğunu da ileri sürmüştür.

Operasyona yönelik olumsuz yaklaşımlarına örnek olarak Serpil Kemalbay’ın “Bu savaş Türkiye halklarının ekmeğini küçültecek, tek adam rejimini inşa etme savaşı. Halkların barışı için savaşa hayır demeye devam edeceğiz. #AfrinSavaşınaHAYIR” içerikli paylaşımı gösterilebilir (x.com/SerpilKemalbay/status/954720696508338176, 2018).

Zeytin Dalı harekâtı ile ilgili olarak en çok paylaşımda bulunan parti hesabı AK Parti’ye aittir. AK Parti resmi hesabından bu konuya ilişkin toplamda 16, AK Parti sözcüsü Ömer Çelik tarafından da 15 tweet paylaşımında bulunulmuştur. Parti hesabından da paylaşılan ve operasyona dair ilk paylaşım dönemin Başbakanı Binali Yıldırım’ın açıklamasının yer aldığı “Bugün saat 17.00 itibarıyla Suriye’nin Afrin bölgesinde; PKK, KCK, PYD, YPG, DEAŞ ve El Kaide terör yuvalarına karşı ordumuz bir hava harekâtı başlatmıştır. Operasyonun adı ‘Zeytin Dalı Harekâtı’dır” (<https://x.com/BY/status/954742554930679810>, 2018) ifadesidir. Paylaşımın kendisi, AK Parti’nin yeniden paylaşımından daha fazla etkileşim almıştır. Parti hesabından yapılan paylaşımın etkileşiminin yüksek olmayışı dikkat çekmektedir. Sadece 995 beğeni alan bu tweet, 277 yeniden tweetleme ve 16 yoruma sahiptir. Bu hesaptan gelen ikinci paylaşım ise operasyon sırasında şehit düşen askerin cenaze töreni ile ilişkilidir. AK Parti sözcüsü Ömer Çelik’in bu süreçte paylaşımlarını aktif olarak yaptığı görülmektedir. Operasyonun başladığı gün operasyonun önemine ilişkin attığı tweet şöyledir: “Dostlarımız ve mazlumlar için zeytin dalı olan bu harekât, terör örgütleriyle mücadele için tavizsiz bir kararlılık iradesidir. Allah muvaffak etsin” (<https://x.com/omerrcelik/status/954731867005161472>, 2018).

Çelik’in yaptığı paylaşımlarda HDP’nin tweetlerine gönderme yaptığı görülmektedir. Operasyonun Türk Milleti ve Milliyetçilik adına ne denli önemli olduğunu vurgulayan içeriklerin yer aldığı paylaşımlarda, ülke güvenliği için bu askeri girişimin ne kadar gerekli olduğunu altı çizilmektedir.

Zeytin Dalı’na dair en çok paylaşım yapan ikinci parti ise 14 paylaşım ile MHP’dir. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin konuyla ilgili 11, MHP sözcüsü Semih Yalçın’ın da 7 tweeti bulunmaktadır. Sözcü Yalçın operasyon günü yaptığı paylaşım ile girişimi desteklediklerini belirtmiştir. İlerleyen günlerde de paylaşımlarını aktif olarak sürdürmüştür. Bu paylaşımlarda içerik olarak milliyetçilik temalı olduğu görülmüş, askeri her türlü hareketliliğe destek vereceklerini ve gerekirse kendilerinin de en ön saflarda yer alacaklarını bildiren dinamik söylemler yer almıştır.

İyi Parti’nin operasyona yönelik parti genel hesabından paylaşılan bir adet tweeti bulunmaktadır. Bu tweet operasyonun başlangıç tarihinden yaklaşık

üç ay sonra paylaşılmıştır. İçerik olarak da operasyon esnasında şehit düşen askerlere yönelik görsel ve yazı bulunmaktadır. Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in de şahsi hesabından yayınlamış olduğu Zeytin Dalı'na dair iki paylaşımı bulunmaktadır. Her iki paylaşımın içeriği de yine parti genel hesabında olduğu gibi şehit düşen askerlere yönelik taziye içerikleridir. Parti sözcüsü Yavuz Ağırlioğlu da yine aynı nitelikte bir paylaşımında bulunmuştur.

CHP'nin konuya dair parti resmi hesabından iki adet paylaşımı bulunmaktadır. Aynı içerikteki paylaşımlar parti Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ve parti Sözcüsü Faik Öztrak tarafından da kendi hesaplarından yapılmıştır. Bu paylaşımların içerikleri İyi Parti siyasetçilerinde olduğu gibi taziye niteliğindedir.

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın şahsi hesabından yapılmış Afrin'in güvenlik altına alınarak kontrol sağlandığını ifade eden bir adet paylaşımı bulunmaktadır (<https://x.com/RT Erdogan/status/975280826681364480>, 2018).

Zeytin Dalı operasyonuna dair yapılan paylaşımlar incelendiğinde en çok paylaşımın AK Parti ve MHP kanadından geldiği görülmektedir. Üçüncü sırada HDP resmi hesabı yer almaktadır. Ancak MHP ve AK Parti operasyonu desteklerken HDP ise bu operasyona dair olumsuz görüşlerini belirten paylaşımlarda bulunmuştur. Operasyonu desteklemeyen tek parti HDP olmuştur. Özellikle MHP'nin milliyetçilik duygularına yönelik dinamik paylaşımları dikkat çekmektedir. AK Parti yöneticilerinin paylaşımları operasyonun önemine ve gerekliliğine vurgu yaparken, MHP'nin paylaşımları ise terörizmin altı çizilerek milliyetçilik duyguları ekseninde gerektiğinde silahlı her türlü karşılığın verileceğine yöneliktir.

Bu operasyon süresince AK Parti, genel başkanı ve sözcüsü tarafından paylaşılan toplam 34 içerik, 88,1 bin beğeni, 22,1 bin paylaşım ve 1,8 bin yorum etkileşimine sahiptir. CHP kanadından gelen 6 içerik, 19,5 bin beğeni, 2,2 bin paylaşım ve 1,7 yorum almıştır. MHP ekseninde ise 33 paylaşımın 128,1 bin beğeni aldığı görülmektedir ki bu yapılan tüm siyasi parti paylaşımları arasında en yüksek orana sahiptir. 37,1 paylaşım ve 1,7 bin de yorum sahiptir. İyi Parti tarafında ise 4 tweete, 14,6 beğeni, 1,6 paylaşım ve 503 yorum gelmiştir. HDP'nin sadece parti hesabından gerçekleştirilen 9 içeriğinde de 3,1 bin beğeni, 956

paylaşım ve 1,3 bin yorum bulunmaktadır.

Zeytin Dalı operasyonu kapsamında değerlendirildiğinde süreç içerisindeki en aktif kullanımın ve X etkileşiminde en yüksek olduğu partinin MHP olduğu görülmüştür.

Tablo 1. Zeytin Dalı Harekâtı'na Yönelik Etkileşim Tablosu

Sıra No	Hesap Sahibi (X)	İçerik	Beğeni (bin)	Paylaşım (bin)	Yorum (bin)
1	AK Parti	34	88,1	22,1	1,8
2	CHP	6	19,5	2,2	1,7
3	MHP	33	128,1	37,1	1,7
4	İYİP	4	14,6	1,6	0,5
5	HDP	9	3,1	0,9	1,3

3.6. Dicle Kalkanı Harekâtı'na (Kararlılık Harekâtı) Ait Paylaşımlar

Dicle Kalkanı Harekâtı ya da Kararlılık Harekâtı, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından PKK'ya karşı Kuzey Irak'ta yürütülmüş sınır ötesi bir operasyondur. 11 Mart 2018 tarihinde başlayıp 28 Mayıs 2019 tarihine kadar devam etmiştir. Yüksekova 3'üncü Piyade Tümeni tarafından gerçekleştirilmiştir ve Hakurk büyük ölçüde kontrol edildikten sonra yerini Pençe Operasyonları bırakmıştır. Bu operasyona yönelik X üzerinden siyasilerin ve meclis partilerinin hiçbir paylaşım gerçekleştirmediği görülmüştür. Sadece Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın şahsi hesabı üzerinden operasyonların devam edeceğine yönelik bir paylaşım mevcuttur. Paylaşımın içeriği tam olarak şöyledir:

Güney sınırlarımız boyunca oluşturulmaya çalışılan terör koridorunu paramparça ettik. En son Afrin'de destan yazan kahramanlarımız, yeni görevlere hazırdır. Aynelarab'tan Haseke'ye, oradan Sincar ve Kandil'e kadar tek bir terörist bırakmayana kadar operasyonlarımız sürecektir (<https://x.com/RT Erdogan/status/993113671999131648>, 2018).

Bu paylaşımın etkileşimi ise 6,8 bin beğeni, 2,4 bin paylaşım ve 124 yorum olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 2. Dicle Kalkanı Harekâtı'na Yönelik Etkileşim Tablosu

Sıra No	Hesap Sahibi (X)	İçerik	Beğeni (bin)	Paylaşım (bin)	Yorum (bin)
1	CB (Şahsi)	1	6,8	2,4	0,1
2	AK Parti	0	0	0	0
3	CHP	0	0	0	0
4	MHP	0	0	0	0
5	İYİP	0	0	0	0
6	HDP	0	0	0	0

3.7. Pençe Harekâtlarına Ait Paylaşımlar

Harekata ilişkin toplamda 71 adet tweet atılmıştır. Pençe Harekâtları 28 Mayıs 2019 tarihinde başlamıştır. Pençe 1-2-3 ve Pençe-Kartal, Pençe-Kaplan, Pençe-Kartal 2 Operasyonlarının tamamına Pençe Harekâtları adı verilmektedir. Bu harekâtlarla ilgili ilk tweet operasyonun başladığı gün MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin şahsi hesabından yapılan, operasyonun önemine ilişkin içeriğe sahip paylaşım (https://x.com/dbdevletbahceli/status/1133389831038484483, 2019). MHP Resmi Parti hesabından gerçekleştirmiş olduğu paylaşımlarda ağırlıklı olarak operasyonun önemine, milliyetçilik duygularına ve taziye mesajlarına yer verirken, parti Genel Başkanı Bahçeli'nin yayınlamış olduğu tweetler daha dikkat çekicidir. Bahçeli bu operasyonla ilgili toplamda 7 paylaşımında bulunmuştur.

Bahçeli X paylaşımında açıkça "MHP, Pençe Operasyonu'nu ön şartsız desteklemektedir" şeklinde parti ve şahsi duruşlarını kamuoyuna duyurmuştur (https://x.com/dbdevletbahceli/status/1133389145072652289, 2019). MHP'nin daha önceki operasyonlar esnasında paylaşımlarında yer vermiş olduğu dinamik duygulara bu operasyona ilişkin paylaşımlarda da rastlanmaktadır. Milliyetçi ve agresif yaklaşımın hâkim olduğu Bahçeli'nin paylaşımlarında, sıkça bu operasyonların istikrarlı

duruşun simgesi olduğu vurgusu yapılmaktadır. Bahçeli'nin MHP'nin hesabından yaptığı en agresif paylaşımı ise şöyledir: "Terör örgütlerine darbe vuruldukça CHP-HDP ve marjinal partiler şoka girip şuur kaybı yaşamaktadır. Pençe operasyonları terör örgütünün korkulu rüyasıyken bunların da bunların da kâbusudur" (https://x.com/MHP_Bilgi/status/1293562021741563905, 2019).

MHP sözcüsü Semih Yalçın'ın da konuya ilişkin bir adet paylaşımı bulunmaktadır. Bu paylaşım da içerik olarak yine agresif ve dinamik bir tutumun tezahürü olarak yer almıştır. X'da yer alan paylaşım şöyledir: "Pençe-Kartal Operasyonu'nun başladığı anda Ayasofya meselesinde D. Perinçek, H. Bağcı ve B. Yücel gibi MHP liderine saldırmayı fırsat bilenlerin CNN'de ağırlanması anlaşılamaz!" (https://x.com/E_SemihYalcin/status/1272280677518540803, 2020).

Yalçın'ın bu paylaşımı 480 retweet, 1,500 beğeni ve 31 yorum olarak genel etkileşim oranları göz önüne alındığında yüksek bir etkileşime sahip olmuştur.

Pençe harekâtı süresince en çok paylaşım gerçekleştiren ikinci parti ise İyi Parti olmuştur. Parti hesabından 9, parti Genel Başkanı Akşener tarafından da 12 paylaşım gerçekleştirilmiştir. Parti sözcüsü Ağırlioğlu tarafından da 2 paylaşım yer almıştır. Parti hesabı, Akşener'in şahsi hesabı ve Ağırlioğlu'nun hesabından gerçekleştirilen paylaşımların tamamı taziye mesajı içeriklidir. Mesajlarda özellikle Türk Bayrağı görseline yer verilmiştir.

CHP kanadında da paylaşım içerikleri İyi Parti'de olduğu gibidir. Şehit düşen askerlere Rahmet, ailelerine başsağlığı dilemek amacıyla Türk Bayrağı görseli ile yayınlanan CHP'nin 4, Kılıçdaroğlu'nun 9, CHP sözcüsü Öztrak'ın da 2 adet paylaşımı mevcuttur.

İktidar partisinin bu operasyonla ilgili 2 adet paylaşımı mevcuttur. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kendi hesabından bu konuya ilişkin hiç paylaşım yapmadığı görülmektedir. Parti sözcüsü Ömer Çelik de paylaşımında bulunmamıştır. Parti hesabından atılan tweetlerden biri harekâtın devam ettiğini kamuoyuna bildirmeye yöneliktir. Diğeri de parti Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kongre konuşmasına ait video içeriğidir. Metin olarak da şehitlere rahmet dilemeye yöneliktir. Dikkat çeken ayrıntı ise paylaşımın "inandığın yolda yürü" konu etiketiyle paylaşılmış olmasıdır.

Harekâta yönelik yapılan AK Parti tarafından yapılan 3 paylaşım toplamda 5,3 bin beğeni, 1,3 bin paylaşım ve 49 yorum almıştır.

CHP'nin paylaşımları ise 5,8 bin beğeni, 760 paylaşım ve 188 yoruma sahiptir. Parti lideri Kılıçdaroğlu'nun 9 paylaşımına gelen beğeni 67,1 bin, paylaşım 6,3 bin, yorum 1,8bin'dir. Öztrak iki paylaşımıyla, 494 beğeni, 50 paylaşım, 58 yorum almıştır.

MHP toplamda 16 paylaşımıyla 50,3 bin beğeni, 9,8 bin paylaşım ve bin tane de yorum almıştır. Parti lideri Bahçeli 8 tweeti ile 110,3 bin beğeni, 27,6 bin paylaşım ve 3,2 bin de yorum yer almaktadır. Parti sözcüsü tek paylaşımıyla 1,5 bin beğeni, 40 paylaşım ve 31 yorum etkileşimine sahiptir.

İyi Parti 9 paylaşımında toplam 4,4 bin beğeni, 1,4 bin paylaşım, 236 yorum bulunmaktadır. Akşener'in 12 paylaşımı 59,7 bin beğeni, 7,3 bin paylaşım ve 2,4 bin yorum almıştır. Parti sözcüsünün hesabından yaptığı iki paylaşım 9,5 bin beğeni, 1,3 bin paylaşım ve bin adet de yorum gelmiştir.

Pençe Harekâtında da yine Zeytin Dalı operasyonunda olduğu gibi en yüksek etkileşim oranını MHP'ye ait olduğu dikkati çekmektedir. Beğeni, paylaşım ve yorum oranlarına bakıldığında yine iktidar partisinden önde oldukları görülmektedir. İkinci sırada ise İyi Parti'nin etkileşim oranı yer almaktadır.

Tablo 3. Pençe Harekâtlarına Yönelik Etkileşim Tablosu

Sıra No	Hesap Sahibi (X)	İçerik	Beğeni (bin)	Paylaşım (bin)	Yorum (bin)
1	AK Parti	3	5,3	1,3	0,04
2	CHP	4	5,8	0,7	0,1
3	MHP	16	50,3	9,8	3,2
4	İYİP	9	4,4	1,4	0,2
5	HDP	0	0	0	0

3.8. Barış Pınarı Harekâtı'na Ait Paylaşımlar

Barış Pınarı harekâtı 9 Ekim 2019 tarihinde başlayarak 25 Kasım 2019 tarihinde sona ermiştir. Medyaya en çok yansıyan ve en çok ses getiren operasyonlar arasında yer almaktadır. Barış Pınarı ile ilgili meclis partileri

tarafından toplamda 86 paylaşım gerçekleştirilmiştir. Sınır ötesi operasyonlar arasında X'te hakkında en çok paylaşım yapılan operasyon Barış Pınarı Operasyonu'dur.

İktidar partisi tarafından bu süreçte konuya ilişkin olarak atılmış 23 paylaşım bulunmaktadır. Zeytin Dalı operasyonunda olduğu gibi AK Parti sözcüsü Ömer Çelik'in bu operasyon için de en çok paylaşım yapan kişi olduğu görülmektedir. Çelik, toplamda 15 tweet paylaşımı gerçekleştirmiştir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ise iki adet paylaşımı bulunmaktadır. Erdoğan'ın bu iki paylaşımın içeriği şöyledir: İlki operasyonun başladığının ve operasyonun taraflarının kim olduğuna yönelik bilgi verirken ikinci paylaşımında da operasyonun amacını ifade eden bilgiler yer almaktadır. AK Parti'nin resmi hesabından yapılan paylaşımlarda ise aktif bir biçimde sürece ilişkin bilgilerin paylaşıldığı görülmektedir. Etkisiz hale getirilen terörist verilerinin, güvenli hale getirilen bölgelerin bilgilerine yer verilen paylaşımlarda en çok dikkati çeken içerikler ise AK Parti'nin MHP'ye teşekkürlerini içeren paylaşımlarıdır. Son seçim sürecinde MHP ile ittifak oluşturan AK Parti'nin operasyon kararlarında MHP'nin destekleyici duruşundan dolayı yine ittifaklarını sergiledikleri gözlemlenmektedir. Aynı doğrultuda AK Parti sözcüsü Ömer Çelik'in de yine aynı teşekkür içerikli paylaşımlarının bulunduğu görülmektedir. Harekâtın isminin sebebi de yapılan bir paylaşımında açıklanmıştır. Tayyip Erdoğan'ın açıklamasının ve fotoğrafının yer aldığı paylaşım şöyledir: "Pınarlar oralarda bol olduğu için barışı başına getirelim ve Barış Pınarı harekâtı olsun istedik" (<https://x.com/Akparti/status/1187437275443060741>, 28 Aralık 2023).

AK Parti hesabından yapılan dikkat çekici bir diğer paylaşım ise harekâtın bitmesine yakın bir sürede harekâtı destekleyen diğer partilere, kişi, kurum ve kuruluşlara yönelik teşekkür mesajıdır. AK Parti'nin muhalefet partisi CHP başta olmak üzere bu sürece destek olan İyi Parti ve diğer tüm siyasetçilere yönelik her kesimden insana teşekkür ettiğini ifade eden paylaşımıdır.

AK Parti'nin ardından süreci yine en çok destekleyen ittifak partisi olarak MHP gelmektedir. Parti hesabından konuya ilişkin 18 paylaşım bulunmaktadır. Genel Başkan Devlet Bahçeli şahsi hesabından hiç paylaşım yapmamıştır. Parti sözcüsü Semih Yalçın bu harekât

ile ilgili 6 tweet gönderiminde bulunmuştur. MHP'nin yaptığı paylaşımlarda yine milliyetçilik duygusunu ön plana çıkardığı görülmektedir. Daha önceki terör girişimleri, olay ve örgütlerine de referans verilerek terör ile mücadele için etkin rol oynayacaklarını belirtmektedirler. Ayrıca MHP vekillerinin Barış Pınarı Operasyonu'na dair meclis konuşmalarının olduğu videolar da sıkça paylaşımlarda yer bulmuştur.

Ana muhalefet partisi CHP'nin parti resmi hesabından konuya ilişkin hiçbir paylaşım yapılmadığı görülmüştür. Ancak parti Genel Başkanı Kılıçdaroğlu kendi hesabından 2 paylaşım gerçekleştirmiştir. Bu iki paylaşımın da içeriği operasyon sırasında şehit düşen askerler için taziye mesajıdır. Barış Pınarı harekâtına yönelik CHP kanadından en çok paylaşım parti sözcüsü Faik Öztrak tarafından gerçekleştirilmiştir. Öztrak, taziye içerikli beş paylaşımında bulunurken iki adet dikkat çekici paylaşım yapmıştır. Bu iki paylaşım aslında harekâta yönelik destekleyici anlam barındırmaktadır. Ancak Barış Pınarı harekâtının başlangıcına ve ateşkesine yönelik kararların ABD gölgesinde ve kontrolünde gerçekleştiğine yönelik eleştirel bir yorum sunmuştur. Barış Pınarı Harekâtı'nın apar topar durdurulduğunu ifade ederek, bunun da Trump'ın emriyle gerçekleştirildiği yönündeki iddiası X paylaşımında yer almaktadır (<https://x.com/faikoztrak/status/1302959646311936000>, 2020).

Bir diğer muhalefet partisi olan İyi Parti'nin harekâta yönelik 4 paylaşımı mevcuttur. Parti Genel Başkanı Akşener'in 6, parti sözcüsü Ağırlioğlu'nun da 3 paylaşımı bulunmaktadır. Parti paylaşımları taziye içeriklidir. Akşener'in de beş paylaşımı taziye içerikli olup, bir paylaşımı ise parti grup toplantısındaki konuşmasının yer aldığı videodur. Bu videoda, milliyetçi duygulara yönelik söylemler yer almaktadır.

Barış Harekâtı içerikli X paylaşımları incelendiğinde yapılan sınır ötesi operasyonlar arasında medyada en çok yer alan operasyonun Barış Harekâtı olduğu görülmektedir. HDP ve CHP'nin parti hesaplarından hiç paylaşımında bulunmaması dikkat çekmektedir. İyi parti ve MHP parti genel vizyonlarına uygun olarak milliyetçilik içerikli paylaşımlarına yer vermektedir. Özellikle taziye mesajlarının yer aldığı görülmektedir. CHP Genel Başkanı ve sözcüsü kendi hesaplarından taziye mesajları yayınlarken, parti hesaplarından taziye mesajı dâhil operasyona yönelik hiçbir içerik

paylaşımında bulunmamıştır. HDP'nin resmi parti hesabı dâhil olmak üzere hiçbir siyasetçisinin de bu operasyona dair bir paylaşım gerçekleştirmediği görülmektedir.

İktidar partisi kanadından atılan 33 tweet, 38,2 beğeni, 82,1 paylaşım ve 16,2 bin de yorum almıştır. Bu rakamlar doğrultusunda Barış Pınarı Harekâtı'nın medyada en çok yer alan operasyon olmasının haricinde sosyal medya platformu olan X'te de en çok ses getiren operasyon olduğunu söylemek mümkündür. CHP kurumsal hesabından hiç paylaşım olmamasına rağmen genel başkan ve parti sözcüsü tarafından gelen toplam 9 içerik, 17,1 beğeni, 1,6 paylaşım ve 7,6 yorum almıştır. MHP'nin toplamda 24 paylaşımı 53,4 bin beğeni, 10,7 yeniden paylaşım ve 578 yoruma sahiptir. İyi Parti'de ise durum, genel başkan ve parti sözcüsünün toplam 13 tweetine 36,6 bin beğeni, 5,1 bin yeniden paylaşım ve 1,2 bin yorum şeklindedir. MHP'nin oran olarak iktidar partisinden sonra gelmektedir.

Bireysel paylaşımların öne çıktığı ancak CHP ve İYİP tarafından kurumsal hesaplardan paylaşım yapılmadığı bir durum söz konusudur. Bu duruma rağmen muhalefet kanadında bireysel paylaşımların yine etkileşim aldığı ve sıralamaya girdiği de görülmektedir.

Tablo 4. Barış Pınarı Harekâtı'na Yönelik Etkileşim Tablosu

Sıra No	Hesap Sahibi (X)	İçerik	Beğeni (bin)	Paylaşım (bin)	Yorum (bin)
1	AK Parti*	33	38,2	82,1	16,2
2	CHP*	9	17,1	1,6	7,6
3	MHP*	24	53,4	10,7	0,5
4	İYİP*	13	36,6	5,1	1,2
5	HDP	0	0	0	0

*Partilerin resmi hesapları, Genel Başkanları ve Parti Sözcülerinin paylaşımları birlikte değerlendirilmiştir.

3.9. Bahar Kalkanı Harekâtı'na Ait Paylaşımlar

Bahar Kalkanı harekâtı 27 Şubat 2020 tarihinde başlamış olup 6 Mart tarihinde sona ermiştir. Bir hafta kadar süren operasyon, medyada diğer operasyonlar kadar yer almamıştır. Bu operasyona ait meclis partileri

ve siyasiler toplamda 8 paylaşım gerçekleştirmiştir. İktidar partisi konuya ilişkin yine en çok X paylaşımı yapan parti olmuştur. AK Parti resmi hesabından 2, Recep Tayyip Erdoğan tarafından 1, AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik tarafından da 1 tweetin atıldığı paylaşımların içerikleri, operasyonun önemini ve gerekliliğini ifade etmeye yöneliktir. Operasyonların, vatan bütünlüğünü ve güvenliğini sağlamak adına ne denli gerekli olduğu belirtilirken, sürekli olarak bu vurgunun yapılmasının muhalefet kanadından gelen ve operasyonların gereğinin olmadığını düşünen kesimlere yöneliktir mesaj olarak yorumlanmıştır.

Bu operasyonda HDP ve CHP'nin resmi hesaplarından operasyona yönelik hiçbir paylaşımda bulunmadığı görülmüştür. Bu kez CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu kendi şahsi hesabından da paylaşım yapmamıştır. Sadece CHP Sözcüsü Faik Öztrak'ın "kahraman Mehmetçiği desteklemeye ve yalnız olmadığına" vurgu yapan bir adet paylaşımı bulunmaktadır (<https://x.com/faikoztrak/status/1242909960213876737>, 2020).

İyi Parti resmi hesabından konuya ilişkin 1 paylaşım bulunmaktadır. Bu paylaşımın içeriği de daha önceki operasyonlarda da ağırlıklı olduğu gibi operasyon esnasında şehit düşen askerlere yönelik taziye mesajıdır. İyi Parti Genel Başkanı ve sözcüsünün hesaplarında bu operasyona yönelik başka hiçbir paylaşım yer almamaktadır.

Bahar Kalkanı harekâtına dair AK Parti'nin yaptığı 2 paylaşımın etkileşimi toplamda 2,1 bin beğeni, 598 yeniden paylaşım ve 24 yorum şeklindedir. Tayyip Erdoğan tarafından paylaşılan bir gönderinin 38,6 bin beğeni, 8,2 paylaşım ve 895 yorum aldığı görülmektedir. Parti sözcüsü Çelik'in bir paylaşımı da 2,2 bin beğeni, 540 paylaşım ve 30 yorum etkileşimine sahiptir.

MHP'nin bu sürede yaptığı 2 paylaşım 1,9 bin beğeni, 349 paylaşım ve 20 yorum oranına sahiptir. Devlet Bahçeli'nin ve parti sözcüsünün hiç paylaşımı bulunmamaktadır.

İyi Parti'nin 804 beğeni, 133 paylaşım ve 12 yorum alan bir adet paylaşımı mevcuttur.

CHP'nin ve parti başkanının paylaşımı bulunmamaktadır. Parti sözcüsünün yapmış olduğu 170 beğeniye, 33 paylaşım ve 7 yoruma sahip bir adet tweet yer almaktadır.

Tablo 5. Bahar Kalkanı Harekâtı'na Yönelik Etkileşim Tablosu

Sıra No	Hesap Sahibi (X)	İçerik	Beğeni (bin)	Paylaşım (bin)	Yorum (bin)
1	AK Parti	2	2,1	0,6	0,02
2	CHP	0	0	0	0
3	MHP	2	1,9	0,3	0,02
4	İYİP	1	0,8	0,1	0,01
5	HDP	0	0	0	0

SONUÇ

Günümüzde, sosyal medya kullanımı günlük yaşam dinamiklerinden biri haline gelmiştir. Gelişen iletişim teknolojileri ile bireylerin kendilerine yabancılaşma durumları yerini küreselleşme ekseninin olumlu bir yanı olan haberleşmede ve örgütlenmede kolaylığa bırakmıştır.

Sosyal medya platformları arasında en çok kullanılan uygulamalardan biri olan X, örgütlenmeye yönelik gücünü Arap Baharı ve Gezi Parkı olaylarında açıkça ortaya koymuştur. Geline süreçte X'in siyasal iletişimin yürütüldüğü bir propaganda platformu haline dönüşüp dönüşmeyeceği merak konusu olmuştur. Ağırlık olarak gençlerin kullandığı X, siyasi partilerin ve siyasetçilerin son dönemde yaptıkları uygulamaları, aldıkları kararları ilan ettikleri, kamuoyu ile haberleşme sağladıkları bir mecra haline dönüşmüştür. Hazine ve Maliye Eski Bakanı Berat Albayrak'ın ve İçişleri Eski Bakanı Süleyman Soylu'nun görevlerinden istifasını X paylaşımları aracılığıyla medyaya duyurması da bu platformun siyasallaşması gösteren örnekler arasında yer almaktadır.

2018 Türkiye genel seçimleri sonrasında medyada geniş yankı uyandıran sınır ötesi operasyonların gerçekleştirilmesi siyasi partiler başta olmak üzere halk arasında da birçok farklı görüşün oluşmasına neden olmuştur. Bir grup, sınır ötesi operasyonları, başka ülkelerin toprak bütünlüğüne ve içişlerine müdahale olarak görmesinden ve özellikle de Avrupa ülkelerinin sınır ötesi operasyonları işgal olarak adlandırabilmelerinden dolayı ülke imajı açısından olumsuz etki oluşturabileceği sebebiyle sınır ötesi

operasyonlara olumlu yaklaşmamıştır. Diğer bir grup ise bu operasyonların terör unsurlarının Irak ve Suriye üzerinden ülkeye sızma girişimlerinin önlenmesi, sivillerin korunması, terörle mücadele kapsamında bölgesel huzur ve barışın tesis edilmesi amacıyla operasyonların istikrarlı bir şekilde yürütülmesi gerektiğini savunmaktadır.

X paylaşımları incelenen 4 meclis partisinin paylaşımları sonucunda iktidar partisine bu operasyonlar kapsamında en büyük desteğin MHP kanadından geldiğini söylemek mümkündür. HDP haricinde tüm meclis partilerinin, parti başkanlarının ve parti sözcülerinin operasyonlar esnasında şehit düşen askerlere yönelik taziye içerikli paylaşım yaptığı görülmüştür. Medyada en çok ses getiren Barış Pınarı Harekâtı, X üzerinde de en çok etkileşime sahip olan operasyon olma özelliğini taşımaktadır. Bahar Kalkanı ve Dicle Harekâtı'nın X'te diğer operasyonlar kadar yer almadığı görülmektedir. Diğer medya mecralarına da bakıldığında da aynı durum geçerlidir. Öyleyse diğer medya mecralarında yer alan haberler doğrultusunda operasyonların X'te ilgi görme ve ses getirme durumları arasında paralellik olduğunu söylemek mümkündür.

Tüm operasyonlar süresince en az paylaşım yapan ve hatta bazı operasyonlarda hiç paylaşım yapmayan partinin HDP olduğu görülmüştür. HDP'nin en çok paylaşım yaptığı operasyon Zeytin Dalı Harekâtı'dır. Parti kanadından gelen paylaşımların içerikleri de operasyonu desteklemediklerine ve barışı sağlamak adına doğru bir girişim olmadığı görüşü üzerinedir.

Operasyonlar süresince en çok X etkileşimine sahip partinin MHP olduğu görülmüştür. Bu oranın yüksek olmasında iktidar partisi ile oluşturdukları ittifakın da etkisi olduğu düşünülmektedir. MHP kanadından gelen paylaşımların içerik olarak halk arasında "vatan, millet, sakarya" üçlemesinden feyz alınarak gerçekleştirilmesi de etkileşim oranının yüksek olmasına neden olmaktadır. MHP'nin operasyonlar sürecinde iktidar partisi olan AK Parti'den daha fazla sayıda etkileşime ulaştığı görülmüştür. CHP'nin parti duruşu, bir başka ülkenin toprak bütünlüğüne müdahale ederek, uluslararası arenada Türkiye'nin işgalci devlet pozisyonunda görülmesine engel olunması, bu doğrultuda da şehit verilmemesi amacıyla sınır ötesi operasyonlara mesafeli yaklaşmaktadır. İyi Parti hesaplarına bakıldığında da MHP ile aynı görüşte

yer alıyor gibi görünse de MHP'nin paylaşımlarında yer aldığı kadar keskin bir dil kullanmaktan kaçındığı görülmüştür. Paylaşımlarda sıkça Türk Bayrağı görselinin ön plana çıkarılması göstergebilimsen açıdan anlam taşımaktadır. HDP'nin genel olarak çok az operasyon için paylaşımında bulunduğu görülmüştür. Bu paylaşımların içeriklerinde de bölgeye yapılan operasyonların bölgede yaşayan Kürtlere yönelik yapıldığı ve sivillerin katledildiğine ilişkin iddiaları öne sürmektedirler.

Sonuç olarak operasyonlar arasında medyada en çok yer alan operasyonun X'te de en çok etkileşim alan operasyon olduğu görülmüştür. Bu bağlamda siyasal iletişim ekseninde geleneksel medya ile X gündemi arasında bir bağlantı olduğu görülmektedir. En çok X etkileşimine MHP'nin sahip olduğu tespit edilmiştir. Parti politikaları ne olursa olsun söz konusu ulusal çıkarlar olduğunda CHP, MHP, İyi Parti ve AK Parti'nin aynı ekseninde yer aldığı görülmektedir. Ancak HDP'nin farklı tutum ve bakış açısına sahip olduğu görülmüştür. HDP'nin kendisini bu gruptan soyutladığı fark edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Castells, M. (2013). *İsyan ve umut ağları: İnternet çağında toplumsal hareketler*. (E. Kılıç, Çev.). Koç Üniversitesi Yayınları.
- Crowley, M. ve Gall, C. (2019). "In Trump, Turkey's Erdogan keeps finding a sympathetic ear", *The New York Times*.
- Hubbard, B. ve Gall, C., (2019). Turkey launches offensive against U.S.-backed Syrian militia, *The New York Times*.
- Kadıoğlu, İ. A. (2018). The proxy warfare in Syria. *Political Reflection*, 4/4, 10-15.
- Kırık, A. M. ve Özcan, A. (2014). Bir dijital aktivizm örneği: Akıllı ağ çeteleri (Smart Mobs). *Online Academic Journal of Information Technology*, 5(14), 61-78.
- Köseoğlu, Y. ve Al, H. (2014). Bir siyasal propaganda aracı olarak sosyal medya, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(3), 103-125.
- McLuhan, M. (2001). *Global köy*. (B. C. Düzgören, Çev.). Scala Yayınları.
- Onaran, A. Ş. (1984). *Kamuoyu*. Filiz Kitabevi.
- Öztürk, S. (2016). "İşte AKP'nin terör bilançosu", *Sözcü Gazetesi*.
- Sivitanides, M. (2011). The era of digital activism. *Conference for Information Systems Applied Research*, CONISAR Proceedings Wilmington North Carolina, USA.
- Yüksek, D. (2015). Alternatif medya ve direniş kültürü: Sosyal hareketlerde birleştirici güç olarak alternatif medya. *Direnış Çağında Türkiye'de Alternatif Medya* (B. Çoban, B. Ataman, Der.). 62-63. Epsilon Yayınları.

İNTERNET KAYNAKLARI

- AK Parti, [@akparti]. (2019, 24 Ekim). X.com. <https://x.com/Akparti/status/1187437275443060741>, Erişim Tarihi: 19 Kasım 2023.
- Anadolu Ajansı, 2020. Türkiye ve Rusya İdlib'de ateşkes üzerinde anlaşta, <https://www.aa.com.tr/tr/bahar-kalkani-harekati/turkiye-ve-rusya-idlibde-ateskes-uzerinde-anlasti/1756201>, Erişim Tarihi: 2 Nisan 2021.
- Bahçeli, D. [@dbdevletbahceli]. (2019, 28 Mayıs). X.com. <https://x.com/dbdevletbahceli/status/1133389831038484483>, Erişim Tarihi: 12 Eylül 2023.
- Çelik, Ö. [@omerrcelik]. (2018, 20 Ocak). X.com. <https://x.com/omerrcelik/status/954731867005161472>, Erişim Tarihi: 30 Ekim 2023.
- En Son Haber, 2018. TSK Kuzey Irak'ta Askeri Üs Kurdu, <https://www.ensonhaber.com/galeri/tsk-kuzey-irakta-askeri-us-kurdu>, Erişim Tarihi: 24 Mart 2021.
- Erdoğan, R.T. [@RTErdogan]. (2018, 18 Mart). X.com. <https://x.com/RTErdogan/status/975280826681364480>, Erişim Tarihi: 13 Aralık 2023.
- Erdoğan, R.T. [@RTErdogan]. (2018, 6 Mayıs). X.com. <https://x.com/RTErdogan/status/993113671999131648>, Erişim Tarihi: 13 Aralık 2018.
- Gazete Duvar, 2020. Trump'ın mektubu sızdırıldı, <https://www.gazeteduvar.com.tr/dunya/2019/10/17/trumpin-erdogana-harekat-oncesi-yazdigi-mektup-sizdirildi>, Erişim Tarihi: 26 Mart 2021.
- Habertürk, 2018. Kararlılık harekâtı, <https://www.haberturk.com/kararlilik-harekati-ndan-carpici-goruntuler-1888599>, Erişim Tarihi: 15 Nisan 2021.
- Kemalbay, S. [@SerpilKemalbay]. (2018, 20 Ocak). X.com. <https://x.com/SerpilKemalbay/status/954720696508338176>, Erişim Tarihi: 14 Kasım 2023.

MHP, [@MHP_Bilgi]. (2020, 12 Ağustos).
X.com. https://x.com/MHP_Bilgi/status/1293562021741563905, Erişim Tarihi: 27 Eylül 2023.

Milli Savunma Bakanlığı, Terörle mücadele, <https://www.msb.gov.tr/tr-TR/Terorle-Mucadele>, Erişim Tarihi: 18 Nisan 2021.

Öztrak, F. [@faikoztrak]. (2020, 7 Eylül).
X.com. <https://twitter.com/faikoztrak/status/1302959646311936000>, Erişim Tarihi: 25 Ekim 2023.

Öztrak, F. [@faikoztrak]. (2020, 25 Mart).
X.com. <https://x.com/faikoztrak/status/1242909960213876737>, Erişim Tarihi: 29 Aralık 2023.

Resmi Gazete, 24 Eylül 2017 tarih ve 30190 sayı, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/09/20170924-5.pdf>, Erişim Tarihi: 4 Eylül 2023.

Sputnik, 2019. Esad'dan Barış Pınarı Harekatı'yla ilgili sert açıklama: Türkiye'nin saldırganlığıyla mücadele edeceğiz, <https://tr.sputniknews.com/ortadogu/201910171040416224-esad-turk-saldirganligina-suriyenin-her-yerinde-karsilik-vercegiz/>, Erişim Tarihi: 10 Nisan 2021.

The Arab Weekly, 2021. Turkish defence chief in Iraq to impose security-for-water formula, <https://theArabweekly.com/turkish-defence-chief-iraq-impose-security-water-formula>, Erişim Tarihi: 10 Nisan 2021.

TCCB, 2020. İdlib'de bu gece yarısı itibariyle ateşkes yürürlüğe girecektir, <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/116924/-idlib-de-bu-gece-yarisi-itibariyle-ateskes-yururluge-girecektir->, Erişim Tarihi: 10 Ocak 2024

Yalçın, S. [@E_SemihYalcin]. (2020, 15 Haziran).
X.com. https://x.com/E_SemihYalcin/status/1272280677518540803, Erişim Tarihi: 11 Ocak 2024.

Yeni Akit, 2018. Operasyonlar başlar başlamaz HDP'den skandal tweet!, <https://www.yeniakit.com.tr/haber/operasyon-baslar-baslamaz-hdpden-skandal-tweet-415683.html>, Erişim Tarihi: 25 Aralık 2023.

Yıldırım, B. [@BY]. (2018, 20 Ocak).
X.com. <https://x.com/BY/status/954742554930679810>, Erişim Tarihi: 20 Ekim 2023.

Yüksek Seçim Kurulu, Duyuru, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/KesinSecimSonuclari/2018MV-96C.pdf>, Erişim Tarihi: 19 Nisan 2021.